

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Havasi Zsolt ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - az elsőfokú eljárás során nem képviselt, majd a fellebbezési eljárásban a Schiffer és Társai Ügyvédi Iroda tagjaként eljáró dr. Schiffer András ügyvéd által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen személyhez fűződő jogsértés megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. július 2. napján kelt 19.P.21.294/2007/4. számú ítélete ellen a felperes részéről 5. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az állam 216.000 (Kettőszáztizenhatezer) forint kereseti illetéket visel.

A le nem rótt 216.000 (Kettőszáztizenhatezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az alperes a ... párt a ... elnöke, a felperes pedig a rendőrség kormányzati szintű irányításáért is felelős minisztérium. A 2006. szeptember 17-e és 21-e, valamint október 23-a és 26-a között a fővárosban megtartott különböző tömegrendezvények, gyűlések feloszlata érdekében a rendőrség csapaterővel is fellépett. A rendőrségi fellépés, annak mikéntje, indokoltsága komoly szakmai és politikai viták tárgya volt, különösen az alperes által irányított párt részére 2006. október 23-ára az ... engedélyezett tömeggyűlést követő rendőrségi fellépés jogszerűségének és arányosságának a kérdésében csaptak össze a vélemények. A rendőrségi fellépés jogszerűségét illetően két vizsgálóbizottság alakult. A kormány felkérésére a ... által vezetett bizottság és a ... által vezetett civil jogászbizottság részéről készített jelentések is nagyrészt eltérően ítélték meg az eseményeket.

2007. február 26-án a ... „....” című műsorának vendégeként az alperes ... riporter kérdésre azt a választ adta: nem kér bocsánatot ... akkori igazságügyi és rendészeti minisztertől, amiért megvádolta a rendőrséget, hogy október 23-án politikai utasításra cselekedett. Szó szerint azt közölte: „az a véleményem, hogy Magyarországon 2006. október 23-án a rendőrség politikai nyomásra és utasításra hajtott végre saját polgáraival szemben brutális rendőri akciókat.” A riporternek a véleményt alátámasztó bizonyítékokra irányuló kérdése kapcsán az alperes azt válaszolta, hogy a rendőrség vezetője október 22-én este, 23-án napközben és az esti órákban is találkozott a miniszterelnökkel. Ebből nyilvánvaló, hogy a rendőrség politikai bátorítást kellett, hogy kapjon. Emlékeztetett továbbá arra, hogy 2006. szeptember 17-18-án a ... környékén történt összetűzés kapcsán maga a miniszterelnök nyilatkozott úgy, hogy a rendőrséggel végig kapcsolatban volt, és részére utasításokat is adott. Az alperes szerint ez nem történhetett másként az október 23-ai események idején sem. Azt is elmondta, hogy korábbi miniszterelnöki időszakából jól ismeri a jelenlegi rendőri vezetőket, akik politikai bátorítás és háttország nélkül soha nem tettek volna olyasmit a magyar polgárokkal szemben, mint amit megtettek október 23-án. Nyilatkozatában kitért arra is, hogy a demokráciában a rendőrség nem az állam rendőrsége, ha viszont az történik, hogy politikai döntéseket rendőr-szakmai döntéseknek minősítenek, azzal a rendőrséget „betolják” a politikába. Ott a rendőrség politikai viták keresztútjába kerül, és nem tud reagálni azokra, mert nem ez a dolga. A riporternek arra a kérdésére, hogy október 23-án sok ezer nem békés és nem törvénytisztelő ember is előre be nem jelentett tüntetéseket szervezett, az alperes elmondta, hogy ez is felvet bizonyos szakmai kérdéseket, ám százezres nagyságrendben voltak olyan magyar polgárok, akik előre bejelentett, engedélyezett, szervezett és tisztességesen biztosított békés nagygyűlésre érkezve „brutális rendőri támadás áldozatai lettek”.

A felperes sajtó- és kommunikációs osztálya ugyanezen a napon kiadott sajtóközleményében sértő és valótlan tényállításnak minősítette az alperesnek azt a megállapítását, hogy a rendőrség politikai parancsra verte volna szét az október 23-ai tüntetést. Március 15-ére való felkészülés jegyében az ünnep méltóságát és a nemzeti egységet a hangsúlyozva, felhívta az alperest: kérjen nyilvánosan bocsánatot a kormánytól és a rendőrségtől.

Az alperes a felhívásnak nem tett eleget, ezért a felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes a valótlan és sértő tényállításaival megsértette jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogait, mert valótlanul állította, hogy a kormány részéről politikai utasítást adtak a békés tömeg elleni erőszakos fellépésre, továbbá az is valótlan, hogy a rendőrség 2006. október 23-án brutálisan járt el a közrend biztosítása és helyreállítása során. Kérte továbbá az alperes további jogsértéstől eltiltását, valamint 3.600.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezését.

Az alperes a perben védekezést nem terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, és megállapította, hogy a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt 276.000 forint kereseti illetéket a Magyar Állam viseli. Indokolásában a tényállás részletezését követően utalt az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, 8. § (1) bekezdésére, 59. § (1) bekezdésére, 61. § (1) és (2) bekezdésére, továbbá az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikk 1. és 2. pontjára. Idézte a Ptk. 75. § (1) és (2) bekezdését, 78. § (1) és (2) bekezdését, és utalt arra, hogy az állandó bírói gyakorlat az általános személyiségi jogi perekben is alkalmazza a Legfelsőbb Bíróság által eredetileg a sajtóhelyreigazítási perekre kidolgozott kollégiumi állásfoglalásban rögzített vizsgálati szempontokat. Így kitért arra: a PK 12. számú állásfoglalás értelmében a kifogásolt sajtóközleményt a maga teljes egészében kell vizsgálni, a kifogásolt kitételeket nem formális megjelenésük, hanem valós tartalmuk szerint, az egymással összetartozó részeket összefüggésükben kell megítélni, és az értékelés során szem előtt kell tartani a társadalmilag kialakult közfelfogást is. A PK 13. számú állásfoglalás értelmében - a személyhez fűződő jogok személyes érvényesíthetőségét előíró Ptk. 85. § (1) bekezdése alapján - hivatalból vizsgálta, hogy megvalósult-e a felperes személyes érintettsége, azaz a konkrét esetben rendelkezett-e a felperes keresetelési joggal. Az alperesi nyilatkozat döntő mértékben ... miniszterelnök politikai felelősségére vonatkozó okfejtést tartalmazott, tehát a felperesi minisztérium általánosan, a kormányzat helyett nem léphetne fel személyiségi jogai védelmében. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény, illetőleg a 164/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet azonban a felperes hatáskörébe utalja a rendőrséggel összefüggő kormányzati teendőket, tehát a felperest ebben a konkrét esetben megilleti a keresetelési jog. Az indokolás kiemelte: alperesi ellenkérelem hiányában is vizsgálni kellett a kereset megalapozottságát. Részletesen kifejtette az Alkotmánybíróságnak a szabad véleménynyilvánításhoz való jog tartalmával, terjedelmével, jogi védelmével és korlátaival foglalkozó határozatainak leglényegesebb gondolatait, hangsúlyozva, hogy a jog a véleményt annak érték- és valóságtartalmára tekintet nélkül védi; ebből következik, hogy egy-egy kitétel értékelése során a bíróság sem vizsgálhatja a vélemény érték- és igazságtartalmát. Az Európai Emberi Jogi Bíróság gyakorlatából azt az gondolatot emelte ki, hogy nincs demokratikus társadalom pluralizmus, tolerancia és nyíltság nélkül; a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalom egyik alapköve, fejlődésének fontos feltétele, és e szabadság korlátozása akkor is aránytalanul gátat szab a kormányzat bírálatának. Utalt továbbá arra az alapelvre is, hogy a közszereplést vállaló - és a jelen esetben analógiaként - a közhatalmat gyakorló intézményeknek is vállalniuk kell, hogy a sajtó és a szélesebb közvélemény minden szavukat és cselekedetüket figyelemmel kíséri, tehát nagyobb türelmet kell tanúsítaniuk a kritikai megnyilvánulásokkal szemben. A demokratikus jogállam létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek ütköztetését. A már hivatkozott jogszabályi rendelkezésekből és az Alkotmánybíróság gyakorlatából kiindulva elemezte a tényközlés és az értékítélet közötti különbséget, továbbá kitért arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága mely esetekben nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közlésére, illetve, hogy a véleménynyilvánítás mikor jár a

személyiségi jog sérelmével. Ebből kiindulva kifejtette, hogy az alperes a konkrét esetben egyértelműen politikai véleményt formált a kormány, illetve a miniszterelnök tevékenységéről, politikusként politikai kérdésekről szóló műsorban politikai tartalmú állásfoglalást tett. Az általa elmondottakat nem lehet úgy értékelni, hogy az alperes a felperesi intézmény vezetőit, illetve munkatársait bűncselekmény elkövetésével vádolta volna. Bár az általa megfogalmazottak valóban erőteljes véleményt fejeztek ki, nem lépték túl a szabad véleménynyilvánításhoz való jog még megengedett kereteit: az alperes szükségtelenül nem gyalázta a közhatalom gyakorlóit. Mivel a keresetet a jogalap körében utasította el, a jogkövetkezményekkel nem foglalkozott, de azt megjegyezte, hogy a nem vagyoni kár kalkulációjában értelmezhetetlen annak szerepeltetése, hogy hány rendőrt ért sérülés. Az alperesnek költsége nem merült fel, és mivel a felperes személyes illetékmentes volt, a le nem rótt kereseti illetéket sem kell viselnie.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes élt fellebbezéssel, annak keresete szerinti megváltoztatása érdekében. Ismételten kifejtette: a keresetindításra jogosult volt. Indokolásában kiemelte az alapvető jelentőségű rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét. Hangsúlyozta, hogy két alapjogot - a véleménynyilvánítás szabadságát és a személyiség védelmét - kell összemérni; a parttalan véleménynyilvánítás nem megengedett. Okfejtése szerint azáltal valósult meg a jogsértés, hogy az alperes az 1994. évi XXXIV. törvényben, valamint a Btk. 226. és 228/A. §-ában foglaltak szerinti, bűncselekmények felbujtói minőségben való elkövetésével vádolta, illetőleg jellemezte a felperest és annak vezetőjét. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság megítélése szerint az alperesi véleménynyilvánítás nem érte el azt a „ingerküszöböt”, amely már megvalósítja a személyiségi jogsértést. Érvelése szerint az alperes nem a véleménynyilvánítás szabadságát, hanem annak szabadosságát gyakorolta, tehát visszaélt az alkotmányos alapjoggal. Utalt arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatával esetenként szentesített liberális joggyakorlat a szabados politikai véleményformálók ítéletileg alátámasztott bátorításához vezethet, míg a valódi személyiségi jogsérelmet elszenvedők hathatós jogorvoslat nélkül maradnak.

Az alperes az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, annak túlnyomóan helyes indokaira tekintettel. Kiemelte: az alperesi nyilatkozatot a PK 12. és PK 13. számú állásfoglalás értelmében úgy lehet értékelni, hogy a kritika elsődlegesen a kormány vezetőjére és a kormányra irányult. Az ellenzéki párt vezetőjének joga, hogy minősítse az egyes kormányzati szervek tevékenységét, még abban az esetben is, ha a kritika negatív előjelű. Míg a jogi személy személyiségi jogi védelme általában indokolható azzal, hogy a gazdasági életben való részvételét megnehezíti a hírnévrontás és anyagi hátrányt is okozhat, a közhatalom gyakorlója szempontjából ez a kérdés nem vetődik fel. Külföldi jogi példák alapján fejtette ki, hogy a közhatalmi szerv működését nem befolyásolhatja hátrányosan a negatív kritika, és kárt sem okozhat a hatalomnak, mivel a közhatalom intézkedéseinek az állampolgárok kötelesek alávetni magukat, és a hatalom is köteles ellátni az állam irányításával kapcsolatos feladatait. Hangsúlyozta, hogy az adott esetben kizárólag

politikai vitáról volt szó, amelynek akadályozása, korlátozása a többpárti demokrácia sérelmével járna.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a teljes mértékben feltárt tényállásból a jogszabályi rendelkezéseknek és a bírói gyakorlatnak megfelelő jogi következtetéseket vont le. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság indoklásában részletesen kifejtette a teljes mértékben egyetértett. A fellebbezésben és az ellenkérelemben előadott érvekkel kapcsolatban a Fővárosi Ítéltábla a következőkre mutat rá.

A perben a bíróság döntési jogkörének határait a pernek a Pp. 215. §-a szerinti keretei, anyagi jogi szempontból a bíróság elé vitt jogvitában érvényesíteni kívánt jog megítélésével kapcsolatos tény- és jogkérdések határozzák meg. Tehát a bíróság a keresetet és az ellenkérelmet a peres felek perbevitt konkrét jogviszonyából kiindulva és a jogilag értékelhető konkrét hatásait elemezve vizsgálja; döntése nem politikai döntés, nem társadalmi állásfoglalást fejez ki.

A felperesnek a perbeli legitimációval kapcsolatos okfejtésére tekintettel, a Fővárosi Ítéltábla utal arra: fellebbezés hiányában ez a jogkérdés nem válhatott a fellebbezési eljárás tárgyává. Egyebekben: a perbeli legitimáció elbírálása körében minden esetben az irányadó anyagi jogi jogszabályok alapján kell meghatározni, hogy a keresetet előterjesztő fél a vitában érdekeltnek minősül-e [Pp. 3. §(1) bekezdés]. Az adott esetben megállapítható, hogy az alperesi bírálat - a rendőrség irányítására vonatkozó jogszabályi rendelkezések tükrében a felperesre is vonatkozott, ezért - az interjú egészét értelmezve - az elsőfokú bíróság a felperes keresetösségi jogát helytállóan állapította meg.

Helyes az az alperesi álláspont, miszerint a jogi személyeket általában megilleti a jóhírnév védelme, mivel a jóhírnév olyan erkölcsi érték, amely nemcsak a magánszemélyek sajátja. Ezért rendelkezik úgy a Ptk. 75. § (2) bekezdése, hogy a személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve, ha a védelem - jellegénél fogva - csak a magánszemélyeket illelheti meg. A Ptk. rendelkezései azonban a személyiségi jogi védelem szempontjából nem tesznek különbséget a jogi személyek különböző típusai között.

A Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú bírósággal azonosan, az alperesi érveléssel szemben úgy foglalt állást, hogy a jogvédelem szempontjából a közhatalmat gyakorló szerveket sem lehet kivonni a többi jogi személy köréből. Tehát adott esetben a kormányzati, a minisztériumi szerveket is megilleti a jóhírnév védelme. Az a jogbölcséleti okfejtés, miszerint a közhatalmat gyakorló szervek működését a negatív kritika nem befolyásolja hátrányosan, mert rendelkezéseiket az állampolgárok minden körülmények között kötelesek betartani, ugyanakkor ők minden körülmények között kötelesek teljesíteni az állampolgárok irányában fennálló feladataikat, a polgári jogi személyiségvédelem kizártságát nem támasztja alá.

Nem vitás, hogy a polgári jogban kiemelkedő fontosságú követelmény a jogok rendeltetésszerű gyakorlása. Ez az alapelv a véleménynyilvánítás szabadsága körében úgy érvényesül, hogy a véleménynyilvánítás akkor nem felel meg a társadalmi rendeltetésnek, ha a kritika, a bírálat ellentétes az elemi logika szabályaival, vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó, durva, lealacsonyító, lekicsinylő.

Az adott esetben az alperes nyilatkozatában felsorolta mindazokat az érveket, amelyek alapján a megfogalmazott gondolatokra, következtetésekre jutott. Ezek a közlések nem álltak ellentétben a logikai gondolkodás elemi szabályaival; közlési formája, kifejezésmódja sem lépte túl a szabad véleménynyilvánítás megengedett határait.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a közhatalmat gyakorló szervezeteknek - a közszereplőkhöz hasonlóan - több és erőteljesebb kritikát kell elviselniük, mint az átlagembereknek. Az elsőfokú bíróság a bírói gyakorlat szerint helytállóan fejtette ki, hogy a demokratikus jogállam létezésének és fejlődésének lényeges eleme az eltérő politikai nézetek ütközését feltételező vita, amely - adott esetben - nem kíméli a közhatalmat gyakorló szervezeteket sem. Ezt az érvrendszert is szem előtt tartva a mindenkori kormányzatnak kellő türelmet kell tanúsítania a mindenkori politikai ellenfelek kritikai megnyilvánulásaival szemben.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésében foglaltak alapján - helyes indokaira tekintettel - helybenhagyta, azzal, hogy -

az előterjesztett 3.600.000 forint nem vagyoni kártérítés összegére tekintettel [Pp. 24. § (1) bekezdés] pontosítani kellett a le nem rótt kereseti illeték összegét.

Mivel az alperes perköltséget nem igényelt, a Fővárosi Ítéltáblának ebben a kérdésben határoznia nem kellett [Pp. 239. §, Pp. 78. § (2) bekezdés].

A felperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. § (1) bekezdés c) pontja értelmében személyes illetékmentességet élvez, ezért a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket is az állam viseli a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a szerint.

Budapest, 2007. december 5.

Dr. Sággy Mária s.k.
a tanács elnöke

Dr. Fülöp Györgyi s.k.
előadó bíró

Lévainé dr. Szakács Mária s.k.
bíró